

CESIUNEA DE CREANȚĂ - MODALITATE DE TRANSMITERE A OBLIGAȚIILOR CIVILE

Lector univ. dr. Vali Ileana-Niță
Universitatea din Craiova

The new Civil Code project presents in title IV, chapter I, the rules of debts' cession, as a modality to transmit civil obligations. Are analysed the debts' cession valid conditions, their basic and formal requirements and their contractual effects. Besides the general effects, in a sense of negotio juris, the debts' cession produces specific effects, too. Among the specific effects, stand out the ones of the relations between the contracting parts and the ones of the relationships between the contracting parts and third parts.

1. Noțiune. Obligațiile civile, în sens larg, sunt supuse transmisiunii atât în privința laturii lor active, cât și în privința laturii lor pasive. Cesiunea de creanță se discută în legătură cu latura activă a raportului juridic obligațional și are ca efect succesiunea unui nou creditor (cesionarul) în locul creditorului precedent (cedentul) cu toate elementele accesorii, în aceleași condiții juridice cu opozabilitatea tuturor excepțiilor, chiar și a celor personale. Transmiterea creanței izvorăște din acordul de voință între vechiul creditor (cedentul) și noul creditor (cesionarul) care îl succede. Cesiunea este așadar un contract care are ca scop transferarea unui drept de creanță, contract care poate fi cu titlu oneros sau cu titlu gratuit. Codul nostru civil reglementează cesiunea de creanță la capitolul VIII intitulat "Despre strămutarea creanțelor și altor lucruri necorporale" din titlul V rezervat vânzării (art. 1391-1398 și art. 1402-1404 C.civ). Reglementarea cesiunii de creanță a fost preluată din codul civil francez, iar legiuitorul a avut în vedere faptul că de cele mai multe ori are loc o creanță cu titlu oneros. Întrucât cesiunea de creanță se poate transmite și prin alte acte juridice cu titlu oneros decât vânzarea, cum ar fi contractul de schimb sau poate fi făcută printr-un contract cu titlu gratuit (contract de donație), propun *de lege ferenda* ca dispozițiile privind cesiunea de creanță să nu mai figureze în materia vânzării, ci într-un capitol separat privind modurile de transmitere a creanțelor.

2. Condițiile cesiunii de creanță. Ca orice contract, cesiunea de creanță trebuie să îndeplinească condițiile generale de validitate ale oricărui contract, de fond și de formă. Cesiunea de creanță, fiind un contract, trebuie să îndeplinească atât condițiile de fond pentru validitatea oricărui contract (capacitatea de a contracta, capacitatea părților, obiect și cauză), cât și unele condiții specifice operațiunii juridice realizate de părți prin cesiune, cum ar fi: vânzare, donație, schimb, etc. Pentru încheierea valabilă a contractului este necesar doar consimțământul părților, adică a cedentului și a cesionarului. În actuala reglementare, debitorul cedat având calitatea de terț față de acest contract, pentru validitatea cesiunii nu se cere consimțământul acestuia. Prin urmare, se poate spune că cesiunea de creanță este o excepție de la principiul relativității efectelor actului juridic, ea producându-și efectele și asupra debitorului cedat, care nu participă la încheierea convenției.

În principiu, orice creanță poate forma obiectul unei cesiuni, deci nu numai cele care au ca obiect o sumă de bani, afară de cazul în care cesiunea creanței ar fi interzisă prin act normativ sau dacă prin natura ei este legată de persoana creditorului. Pot fi cesionate¹

---

¹L. Pop, *Teoria generală a obligațiilor*, Ed. Lumina Lex, 1998, p. 458.

creanțele născute dintr-o promisiune de vânzare, dintr-un contract de locațiune, afectate de modalități, chiar și creanțele viitoare, din moment ce vânzarea bunurilor viitoare este permisă (art. 965 C.civ.). Există și creanțe incesibile, de exemplu pensia de întreținere, salariul până la concurența unei anumite fracții deoarece în limitele respective are un caracter de asigurare a existenței sau creanțele care au un caracter pur personal, etc. De asemenea, obligațiile născute din contracte sinalagmatice nu pot forma obiectul unei cesiuni, întrucât într-un asemenea contract creditorul este în același timp și debitor².

3. Condițiile de formă. Cesiunea de creanță se încheie valabil prin simplul acord de voință al părților, fiind un contract consensual. În aceste condiții, cesiunea cu titlu oneros este validă și își produce efectele între părți, fără a fi necesară îndeplinirea vreunei condiții de formă. Forma scrisă nu are nici o influență asupra validității convenției părților, constituind numai un mijloc de probă pentru încheierea și conținutul contractului. Dacă cesiunea are în vedere o creanță care nu poate lua naștere decât în formă autentică, atunci și cesiunea trebuie să fie făcută tot în aceeași formă. Astfel, dacă este vorba de un contract de donație, care conform art. 813 C.civ trebuie încheiat în formă autentică, atunci și contractul de cesiune va trebui să fie făcut în formă autentică. În asemenea cazuri, respectarea formei constituie o condiție de validitate a contractului *ad validitatem* și nu *ad probationem*. Deși contractul de cesiune se consideră încheiat, așa cum mai arătat, prin simplul consimțământ al părților, apreciem că este necesar ca acordul de voință al părților să fie făcut în formă scrisă. Prin urmare, deși actuala reglementare a Codului civil român nu prevede existența unui înscris, apreciem că s-ar impune *de lege ferenda* necesitatea unui înscris constatator al creanței. De altfel, în Proiectul noului Cod civil, s-a prevăzut acest aspect atunci când a fost reglementată cesiunea de creanță, în titlul rezervat transmiterii și transformării obligațiilor, fiind prevăzută necesitatea unui înscris constatator al creanței: "transmiterea creanței are loc pe data încheierii contractului, dacă nu se prevede altfel" (art. 1199 alin.2). Legiuitorul român a prevăzut la articolul 1391 C.civ. că la strămutarea unei creanțe, a unui drept sau a unei acțiuni, predarea între cedent și cesionar se realizează prin "remiterea titlului". Astfel, s-a ridicat problema în literatura de specialitate dacă cesiunea de creanță mai poate fi considerată ca fiind un contract consensual.

Doctrina³ a considerat că această remitere nu este cerută pentru validitatea contractului, ci este o obligație născută din cesiune pentru valorificarea creanței, în sensul că cesionarul are dreptul să pretindă cedentului titlul constatator al creanței. Astfel, remiterea titlului prevăzută la art. 1391 C.civ nu se referă la un act scris privind contractul de cesiune, ci la titlul constatator al creanței, titlu care trebuie remis cesionarului în executarea contractului de cesiune de creanță. Pentru ca cesiunea să fie opozabilă terților, deci inclusiv debitorului cedat, trebuie îndeplinite anumite formalități prevăzute de art. 1393 C.civ., și anume fie notificarea făcută de cedent sau cesionar debitorului cedat, fie prin recunoașterea (acceptarea) din partea debitorului cedat. Notificarea debitorului cedat poate fi luată atât de cedent cât și de cesionar. Atât timp cât aceasta nu a fost făcută, cesiunea nu va fi opozabilă terților. Notificarea se face la domiciliul debitorului și nu la domiciliul pe care acesta l-a ales pentru executarea convenției⁴. Recunoașterea trebuie să fie autentică pentru a fi opozabilă tuturor categoriilor de terți, dar și printr-un act sub

²I. Dogaru, *Drept civil. Ideea curgerii timpului și consecințele ei juridice*, Ed. All Beck, București, 2002, p. 661.

³C. Stătescu, C. Bârsan, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, Ed. All Beck, București, 2002, p. 377; P.M.Cosmovici, *Drept civil. Drepturi reale. Obligații. Legislație*, Ed. All, București, 1998, p. 225.

⁴P.M.Cosmovici, *Drept civil. Drepturi reale. Obligații. Legislație*, Ed. All, București, 1998, p. 220.

semnătură privată care emană de la debitor, dar în acest caz, cesiunea este opozabilă numai debitorului cedat, nu și celorlalte categorii de terți.

Considerăm că atât notificarea cât și acceptarea debitorului cedat în formă autentică constituie formalități dificile și costisitoare care, în cadrul actualei economii care implică o reducere a formalismului, rapiditatea și eficiența operațiilor, nu își mai găsesc justificare. Din aceste motive, apreciem că cesiunea de creanță trebuie constatată în scris, actul fiind cerut numai *ad probationem*, operațiunea producându-și efecte între părți în momentul acordului lor de voință și față de terți, inclusiv debitorul cedat, din momentul înștiințării în scris a debitorului⁵. În anumite situații, cesiunea de creanță trebuie să îndeplinească reguli speciale pentru opozabilitate. Astfel, cesiunea contractului de locațiune mai mare de trei ani trebuie înscrisă în registrul de transcrieri de la locul imobilului (art. 1394 C.civ), cesiunea acțiunilor la purtător se face prin simpla tradițiune a acestora (art. 97 din Legea nr. 31/1990, republicată) sau cesiunea acțiunilor nominative se face prin declarația din registrul de acțiuni al emitentului, subscrisă de cedent și cesionar sau de mandatarii lor, și prin menținerea făcută pe acțiune (art. 98 din Legea nr. 31/1990, republicată).

4. Efectele contractului de cesiune. Pe lângă efectele generale ale actelor juridice în sens de *negotio juris*, cesiunea de creanță produce și efecte specifice. În privința efectelor specifice se distinge între efectele produse în raporturile între părțile contractante și efectele apărute în raporturile între părți, pe de o parte și terți, pe de altă parte.

Efectele contractului între părțile contractante. În actuala reglementare a Codului civil, așa cum am arătat, cesiunea de creanță este un contract consensual care se perfectează în momentul stabilirii acordului de voință al părților contractante. Prin urmare, creanța se transmite către cesionar în momentul perfectării contractului, cesionarul devenind creditor în locul cedentului, chiar și în cazul cesiunii cu titlu gratuit, pentru valoarea nominală a creanței, indiferent de prețul pe care l-a plătit. Prin contractul de cesiune, creanța rămâne neschimbată, păstrându-și natura sa, fie ea civilă sau comercială, și garanțiile care o însoțeau, iar în cazul în care creanța constă într-o sumă de bani va continua să producă aceeași dobândă. Conform principiului *nemo plus juris ad alium transferre potest quam ipse habet*, cesionarul nu poate avea mai multe drepturi decât cele ale creditorului cedent, ceea ce înseamnă că debitorul cedat îi va putea opune toate excepțiile pe care le putea ridica împotriva cedentului, de exemplu nulitatea, rezoluțiunea, plata, prescripția. Așadar, cesionarului nu-i pot fi transferate decât atribuțiile creanței care existau în momentul transferului. Obligația cesionarului constă în plata prețului, iar obligația cedentului este aceea de a-l pune pe cesionar în posesie prin remiterea titlului constator al creanței.

În cazul în care cesiunea de creanță are un caracter oneros, cesionarului îi este impusă obligația de garanție, care este de două feluri: de drept și convențională. Garanția legală sau de drept are în vedere obligația cedentului de a răspunde de existența actuală a creanței și a accesoriilor acesteia, adică de a garanta că în momentul cesiunii există în mod valabil, că titularul acestei creanțe este el însuși și că nu a intervenit vreo cauză de stingere prin plată, compensație, prescripție, etc. *De lege ferenda* propunem ca cedentul să răspundă pentru evicțiune, în toate cazurile, dacă prin fapta sa proprie a determinat ca cesionarul să nu poată dobândi creanța în patrimoniul său sau să nu poată să o facă opozabilă terților.

⁵În Proiectul noului cod civil se mențin aceleași formalități: Cesiunea devine opozabilă față de debitorul cedat, precum și față de ceilalți terți, prin acceptarea cesiunii de către debitorul cedat printr-un înscris având dată certă, prin notificarea cesiunii făcută, prin executor judecătoresc debitorului cedat sau, după caz, prin comunicarea încheierii pronunțate pentru înscrierea în cartea funciară a ipotecii ce garantează creanța cesionată.

Conform art. 1397 C.civ.⁶, cedentul nu răspunde de drept de solvabilitatea debitorului cedat. Întrucât regulile privind garanția de drept sunt suplative, părțile pot, în anumite limite, să le modifice, săvârșind o garanție convențională. Părțile pot să convină asupra agravării obligației de garanție a cedentului, acesta garantând solvabilitatea debitorului pentru plata respectivă. În situația în care din cuprinsul contractului nu rezultă la ce moment se referă garanția de solvabilitate se prezumă că cedentul garantează numai solvabilitatea debitorului cedat la data efectuării cesiunii. Părțile pot să convină, în mod expres în contractul de cesiune, că cedentul garantează și solvabilitatea viitoare a debitorului cedat, adică a celei din momentul scadenței (art. 1398 C.civ). Această convenție îl transformă pe cedent într-un fidejutor a cărui garanție operează până la valoarea prețului primit. Dacă, printr-o clauză, cedentul garantează peste limita prețului pe care l-a primit, această clauză este nulă în temeiul principiului îmbogățirii fără justă cauză.

Cedentul este obligat, în baza obligației de garanție, să restituie prețul pe care l-a primit și să despăgubească pe cesionar pentru pagubele pe care i le-a cauzat (de exemplu, dacă cesiunea este lovită de nulitate sau dacă cedentul nu este adevăratul titular al creanței, etc.). Așadar, prin convenirea unor clauze privitoare la solvabilitatea actuală și viitoare a debitorului cedat, cedentul nu este obligat decât în limitele și până la concurența prețului pe care l-a primit și nu este obligat la plata de daune. Dacă cedentul cunoștea, la data cesiunii, starea de insolvabilitate a debitorului cedat se vor aplica dispozițiile legale privind răspunderea vânzătorului de rea-credință pentru viciile ascunse ale bunului vândut. De asemenea, părțile pot să limiteze obligația de garanție, caz în care cedentul poate fi scutit să garanteze sau se poate limita răspunderea acestuia. Și în cazul limitării obligației de garanție, în acest mod, cedentul va răspunde față de cesionar, în măsura în care existența creanței este afectată de faptul personal al cedentului⁷. Astfel, în cazul în care cedentul primește de la debitorul cedat plata înainte de notificarea cesiunii, creanța încetează să existe ca urmare a faptului personal al cedentului, care în aceste condiții va răspunde față de cesionar. În situația cesiunii unui drept aleatoriu care s-a stins prin realizarea elementului aleatoriu sau când dreptul cedat a fost desființat din pricina unor cauze posterioare cesiunii, cu excepția ipotezei în care desființarea se produce cu efect retroactiv, până la nașterea dreptului⁸, obligația de garanție a cedentului nu mai există⁹.

Efectele cesiunii de creanță față de terți. În materia cesiunii de creanță sunt considerați a fi terți debitorul cedat, cesionarii ulteriori și succesivi ai aceleiași creanțe, precum și creditorii cedentului.

Efectele față de debitorul cedat. Întrucât este considerat a fi un terț față de contractul de cesiune, debitorul cedat poate să ignore acest contract până în momentul îndeplinirii formalităților prevăzute de art. 1393 C.civ., chiar dacă se poate afirma că debitorul ar fi aflat indirect despre acest contract. Cesiunea față de debitorul cedat începe să-și producă efecte din momentul în care cesiunea îi devine opozabilă, și anume de la data notificării făcută prin executorul judecătoresc sau de la data acceptării făcute de debitorul cedat prin act autentic sau act sub semnătură privată. Astfel, debitorul cedat poate plăti în mod valabil cedentului, conform art. 1395 C.civ. Dacă cedentul face cesiunea, debitorul cedat se poate apăra împotriva cesionarului invocând dovezile de plată obținute de la

⁶Art. 1397 C.civ.: "Vânzătorul sau cedentul unei creanțe nu răspunde de solvabilitatea debitorului, decât dacă s-a îndatorat anume la acesta și numai până la suma prețului de dânsul primit".

⁷C. Stătescu, C. Bârsan, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, Ed. All Beck, București, 2002, p. 378.

⁸De exemplu: prin îndeplinirea unei condiții rezolutorii sau ca efect al unei acțiuni în anulare.

⁹T.R.Popescu, P.Anca, *Teoria generală a obligațiilor*, București, Ed. Științifică, 1968, 389-390.

cedent, cu condiția ca acestea să aibă o dată anterioară notificării sau acceptării. Așadar, valabilitatea acestor dovezi nu depinde deci de data la care s-a făcut cesiunea, întrucât chiar în cazul în care debitorul cedat a plătit cedentului după ce s-a făcut cesiunea, el va fi liberat de obligație dacă plata a fost făcută înainte de notificare ori de acceptare. Deși cesiunea de creanță intervine fără a se cere consimțământul debitorului cedat, ea nu poate dăuna acestui debitor, motiv pentru care acesta își păstrează dreptul de a opune cesionarului toate excepțiile pe care le putea opune și cedentului: nulitățile, rezilierea, prescripția, autoritatea de lucru judecat, etc.

Înainte de notificarea sau acceptarea cesiunii, debitorul cedat va putea opune cesionarului și compensația pe care o putea opune cedentului. De asemenea, în situația în care cedentul l-a iertat de datorie înainte de îndeplinirea formalităților prevăzute de art. 1393 C.civ., acest act va fi valabil chiar și atunci când s-a încheiat cu titlu gratuit. Din momentul în care au fost îndeplinite formalitățile notificării sau acceptării, debitorul cedat devine debitorul cesionarului și, prin urmare, nu mai poate plăti valabil cedentului. În situația în care cesiunea devine opozabilă debitorului prin acceptare, indiferent de formă, compensația care a operat deja față de cedent, potrivit art. 1149 C.civ, nu mai poate fi invocată împotriva cesionarului¹⁰. În literatura juridică¹¹ s-a arătat că legea presupune că prin acceptarea cesiunii s-a renunțat implicit la invocarea beneficiului compensației legale și astfel, debitorul înțelege să facă plata către cesionar.

5. Efectele față de creditorii cedentului. În situația în care cedentul întrăinează creanța succesiv către mai mulți cesionari, între aceștia apare un conflict de interese. Problema care se ridică privește dacă în soluționarea acestui conflict de interese se va ține seama de îndeplinirea măsurilor de publicitate prevăzute de art. 1393 C.civ. sau de data încheierii contractului de cesiune, așa cum se procedează la înstrăinările de imobile. Doctrina a clarificat această problemă, arătând că acest conflict care se va soluționa potrivit regulii *qui prior tempore potior jure*, în sensul că prioritatea datei de publicare va soluționa conflictul, în afară de cazul fraudei (*fraus omnia corrumpit*)¹². Prin urmare, cesionarul care notifică primul debitorului cedat ori obține primul acceptarea din partea acestuia prin înscris autentic, va deveni un simplu terț în raport cu toate celelalte acte de cesiune făcute de cedent altor cesionari. În această situație, lui i se va transmite creanța contra debitorului cedat, acesta din urmă devenind debitor al acestui cesionar¹³. În ceea ce-i privește pe creditorii chirografari ai cedentului, aceștia fiind terți față de contractul de cesiune, ei pot urmări creanța transmisă atât timp cât nu s-a făcut notificarea sau acceptarea. După efectuarea formalităților cerute de cesiune, ei nu mai pot face urmărirea, întrucât cesiunea le este opozabilă. Prin urmare, prin cesiune, creditorii cedentului pierd un element al gajului general asupra patrimoniului debitorului, cu deosebire atunci când cesiunea este făcută cu titlu gratuit. Creditorii cedentului pot să ceară revocarea actului de cesiune numai în condițiile prevăzute de acțiunea pauliană (art. 975 C.civ), dacă le-au fost fraudate interesele.

---

¹⁰Art. 1149 C.civ.: "Debitorul care a acceptat pur și simplu ca un creditor să facă cesiunea drepturilor sale unei alte persoane, nu mai poate invoca în contra cesionarului compensația care ar fi avut loc în privința cedentului, înaintea acceptării.

Când cesiunea s-a notificat debitorului, dar nu s-a acceptat de dânsul, nu se împiedică decât compensația posteroară acestei notificări".

¹¹Tr. Ionașcu, *Teoria generală a contractelor și a obligațiilor*. Curs, București, 1949-1950, p. 624.

¹²T.R.Popescu, P.Anca, *Teoria generală a obligațiilor*, București, Ed. Științifică, 1968, 391.

¹³I.P.Filipescu, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, Ed. Actami, București, 1997, p. 210.